

שם פרטי:

שם משפחה:

כיתה:

מילים ומשמעויות: הגדרה, מילון ויחסי משמעות

דף עבודה

1 פרקו כל הגדרה למילה כוללת ולתכונה מבחינה.

תכונה מבחינה (הבחנה)	מילה כוללת (הכללה)	מושג
		מטרייה: כלי שמגן מפני גשם או שמש
		ספרייה: מקום שבו שמורים ספרים להשאלה
		כרוב: ירק עלים עגול וגדול
		משפט שאלה: משפט שבו שואלים ומבקשים מידע

2 איזו הגדרה מלאה ומדויקת?

א. «מחבת» היא:

- משהו שיש במטבח
- כלי בישול שטוח עם ידית, שמטגנים בו
- כמו סיר
- מה שמשתמשים בו בבוקר

ב. «מגדלור» הוא:

- מגדל ליד הים שמאיר את הדרך לאוניות בלילה
- מגדל גבוה
- בניין
- מקום שיש בו אור

3 קראו כל משפט וכתבו: «פירוש», «דוגמה» או «מובאה».

א. אנרגיה מתחדשת היא אנרגיה ממקור שאינו נגמר.

ב. למשל, לוחות סולאריים על גגות הבתים.

ג. «השמש היא תחנת הכוח הגדולה ביותר», כתב אחד המדענים.

ד. טורבינות רוח בגולן מייצרות חשמל.

4 מיינו את זוגות המילים לפי היחס ביניהם.

חכם – נבון | עני – עשיר | רהיט – ארון | שקט – רעש | לשוטט – לנדוד
בעל חיים – צבי

היכללות	ניגודיות	נרדפות

ערך ממילון*

- 1 | קשר ש"ע ז', ר' קשרים (ק־שיר): 1. חיבור של שני חוטים או חבלים זה לזה. 2. יחסים בין אנשים: יש בינינו קשר חזק. 3. חיבור בין רעיונות: אין קשר בין הדברים. 4. תוכנית סודית נגד מישהו.

* נכתב על ידי יעל גבאי, 2015.

6 קראו את «ערך ממילון» וענו.

- א. מה המין הדקדוקי של «קשר»?
☐ נקבה ☐ זכר ☐ גם וגם
- ב. מה צורת הרבים?
☐ קשרות ☐ קשרים ☐ קשרים וקשרות
- ג. איזו משמעות מתאימה למשפט «אחרי המעבר שמרנו על קשר בטלפון»?
☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4
- ד. איזו משמעות מתאימה למשפט «הצופים קשרו קשר חזק בחבל»?
☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4

7 השלימו מילה מתאימה לפי היחס המבוקש.

- א. מילה כוללת: כינור, חליל, תוף – _____
- ב. ניגוד: קבוע – _____
- ג. נרדפת: מהיר – _____
- ד. מילה כוללת: אדום, כחול, צהוב – _____

8 נכון או לא נכון? תקנו.

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

א. דוגמה יכולה לשמש הגדרה מלאה.

ב. במילון, משמעויות שונות של מילה ממוספרות.

ג. «רהיט» ו«כיסא» הם מילים נרדפות.

ד. המילה הכוללת בהגדרה היא ההכללה.

9 כתבו הגדרה מלאה (מילה כוללת + תכונה מבחינה) לשלוש מילים: «אוטובוס», «מספריים», «בריקה». אחר כך בדקו כל הגדרה במבחן ההחלפה.

10 התאימו לכל מילה את ההגדרה המלאה שלה.

טור ב

טור א

☐ מכשיר אופטי שמגדיל עצמים רחוקים

1. משקפת

☐ כלי נגינה בעל מקשים שחורים ולבנים

2. ספרן

☐ אזור יבש שיורד בו מעט גשם

3. מדבר

☐ אדם שעובד בספרייה ומטפל בספרים

4. פסנתר

11 השלימו את התכונה המבחינה בהגדרה.

א. מספריים הם כלי חיתוך _____.

ב. כפית היא כלי אוכל _____.

ג. אגם הוא גוף מים _____.

12 כתבו לכל מילה מילה נרדפת ומילה מנוגדת.

מילה	נרדפת	מנוגדת
שמח		
מהר		
גדול		

תשובות – מילים ומשמעויות: הגדרה, מילון ויחסי משמעות

1 פרקו כל הגדרה למילה כוללת ולתכונה מבחינה.

מושג	מילה כוללת (הכללה)	תכונה מבחינה (הבחנה)
מטרייה: כלי שמגן מפני גשם או שמש	כלי	מגן מפני גשם או שמש
ספרייה: מקום שבו שמורים ספרים להשאלה	מקום	שבו שמורים ספרים להשאלה
כרוב: ירק עלים עגול וגדול	ירק	ירק עלים, עגול וגדול
משפט שאלה: משפט שבו שואלים ומבקשים מידע	משפט	שבו שואלים ומבקשים מידע

2 איזו הגדרה מלאה ומדויקת?

א. «מחבת» היא:

- משהו שיש במטבח
- **כלי בישול שטוח עם ידית, שמטגנים בו**
- כמו סיר
- מה שמשתמשים בו בבוקר

ב. «מגדלור» הוא:

- **מגדל ליד הים שמאיר את הדרך לאוניות בלילה**
- מגדל גבוה
- בניין
- מקום שיש בו אור

3 קראו כל משפט וכתבו: «פירוש», «דוגמה» או «מובאה».

א. אנרגיה מתחדשת היא אנרגיה ממקור שאינו נגמר. ← **פירוש**

ב. למשל, לוחות סולאריים על גגות הבתים. ← **דוגמה**

ג. «השמש היא תחנת הכוח הגדולה ביותר», כתב אחד המדענים. ← **מובאה**

ד. טורבינות רוח בגולן מייצרות חשמל. ← **דוגמה**

4 מיינו את זוגות המילים לפי היחס ביניהם.

נרדפות	ניגודיות	היכללות
חכם – נבון, לשוטט – לנדוד	עני – עשיר, שקט – רעש	רהיט – ארון, בעל חיים – צבי

6 קראו את «ערך ממילון» וענו.

- א.** מה המין הדקדוקי של «קשר»?
○ נקבה ● **זכר** ○ גם וגם
- ב.** מה צורת הרבים?
○ קשרות ● **קשרים** ○ קשרים וקשרות
- ג.** איזו משמעות מתאימה למשפט «אחרי המעבר שמרנו על קשר בטלפון»?
○ 1 ● **2** ○ 3 ○ 4
- ד.** איזו משמעות מתאימה למשפט «הצופים קשרו קשר חזק בחבל»?
○ 1 ● **2** ○ 3 ○ 4

7 השלימו מילה מתאימה לפי היחס המבוקש.

- א.** מילה כוללת: כינור, חליל, תוף – **כלי נגינה**
- ב.** ניגוד: קבוע – **זמני**
- ג.** נרדפת: מהיר – **זריז**
- ד.** מילה כוללת: אדום, כחול, צהוב – **צבעים**

8 נכון או לא נכון? תקנו.

- א.** דוגמה יכולה לשמש הגדרה מלאה. **לא נכון** – דוגמה רק מדגימה; הגדרה צריכה מילה כוללת ותכונה מבחינה
- ב.** במילון, משמעויות שונות של מילה ממוספרות. **נכון**
- ג.** «רהיט» ו«כיסא» הם מילים נרדפות. **לא נכון** – זהו יחס של היכללות: כיסא הוא סוג של רהיט
- ד.** המילה הכוללת בהגדרה היא ההכללה. **נכון**

9 כתבו הגדרה מלאה (מילה כוללת + תכונה מבחינה) לשלוש מילים: «אוטובוס», «מספריים», «בריקה». אחר כך בדקו כל הגדרה במבחן ההחלפה.

תשובה אפשרית: למשל: אוטובוס – כלי רכב ציבורי גדול שמסיע נוסעים רבים בקווים קבועים.
מספריים – כלי חיתוך בעל שני להבים שמחוברים בציר. בריקה – מקום מלא מים שבנו כדי לשחות בו.

10 התאימו לכל מילה את ההגדרה המלאה שלה.

טור א

1. משקפת

2. ספרן

3. מדבר

4. פסנתר

טור ב

1 מכשיר אופטי שמגדיל עצמים רחוקים

4 כלי נגינה בעל מקשים שחורים ולבנים

3 אזור יבש שיורד בו מעט גשם

2 אדם שעובד בספרייה ומטפל בספרים

11 השלימו את התכונה המבחינה בהגדרה.

א. מספריים הם כלי חיתוך **בעל שני להבים**.

ב. כפית היא כלי אוכל **קטן שאוכלים בו נוזלים ומאכלים רכים**.

ג. אגם הוא גוף מים **שמוקף יבשה מכל צדדיו**.

12 כתבו לכל מילה מילה נרדפת ומילה מנוגדת.

מילה	נרדפת	מנוגדת
שמח	עליז	עצוב
מהר	במהירות	לאט
גדול	ענק	קטן